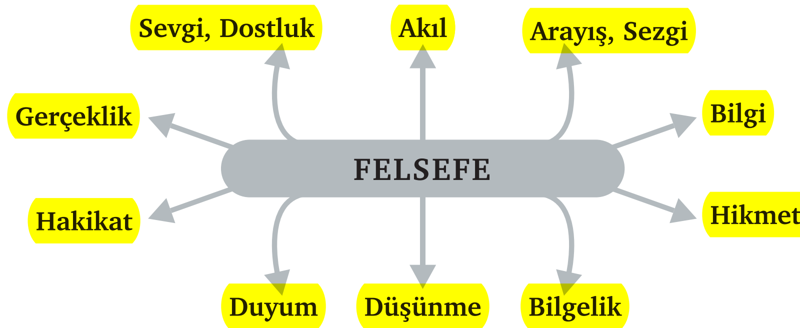
1.1.2. FELSEFE TERİMİ

Felsefe, insana yabancı gelmeyen ama ne olduğu konusunda birçok insanın ayrıntılı fikre sahip olmadığı bir uğraşıdır. Felsefeyi anlamak için ilk olarak kelime anlamına bakmakta fayda vardır. Yunanca bilgelik sevgisi (bilgelik dostu) anlamına gelen felsefe (philosophia), sevmek (philia) ve bilgelik (sophia) sözcüklerinin birleşiminden türemiştir. Felsefeyle uğraşan düşünürlere ise filozof (philosophos) adı verilir. Bu ismin ilk defa Phytagoras [Pisagor (MÖ 580-500)] tarafından kullanıldığı kabul edilir. O dönemde düşünürlere bazen bilge bazen bilgelik anlamına gelen sophos denirdi. Phytagoras, bu kelimenin başına philia (sevgi, arayış) kelimesini getirerek kendine sophos diyenlere karşı philosophos (bilgiyi seven, bilgeliği seven) olduğunu belirtir. O; bu tavrıyla felsefenin bilgiyle olan ilişkisini açıklamaya çalışmasının yanında bilgeliğin, bilgi ve kişilik yoluyla yetkinleşme olduğuna da işaret eder. Gerçekleri olduğu gibi tasavvur eden, hükümleri ona göre onaylayan ve ahlaklı bir şekilde hareket eden insanın bilgelik yolunda olduğu ve felsefenin buna fayda sağladığı söylenebilir. Yetkinliğe mutlak olarak erişildiğini ileri sürmek olanaklı olmadığı gibi bu iddiada bulunmak da bir cehalete yol açabilir. Felsefenin bilgeliği seven anlamında terimleştirilmesi önemli bir felsefi anlayışa dayanır. Bunun dışında felsefenin birçok kavramla ilişkisi olduğu görülür (Şekil 1.2).

Şekil 1.2: Felsefe teriminin ilişkili olduğu kavramlar

Filozofun bilgiyle uğraşması felsefenin hikmet anlamında da kullanılmasını sağlamıştır. Yunanca eserlerin Arapçaya çevirilmesi esnasında philosophos (filozof) teriminin hem feylasûf hem de hakîm (hakiym) olarak kullanılması bu nedenledir. Hakîm, aynı zamanda hikmet sahibi olan kişi anlamında da kullanılır. Hikmet sahibi kişi hakîm olduğu şeyin nedenlerini bilen kişidir. Fahrettin er-Râzî'ye göre hikmet, özü itibarıyla ilimle ilgilidir. Buna ek olarak doğruyu bilmek ve onu hayata geçirmek de hikmetle alakalıdır. İslam felsefesinde felsefe kavramının eş anlamlısı olarak hikmet kavramı da kullanılır. Bu anlayışın etkisi altında olan hikmet kelimesi Türkçede bilgelik anlamına gelir, bu anlamının yanı sıra felsefe anlamı da vardır.

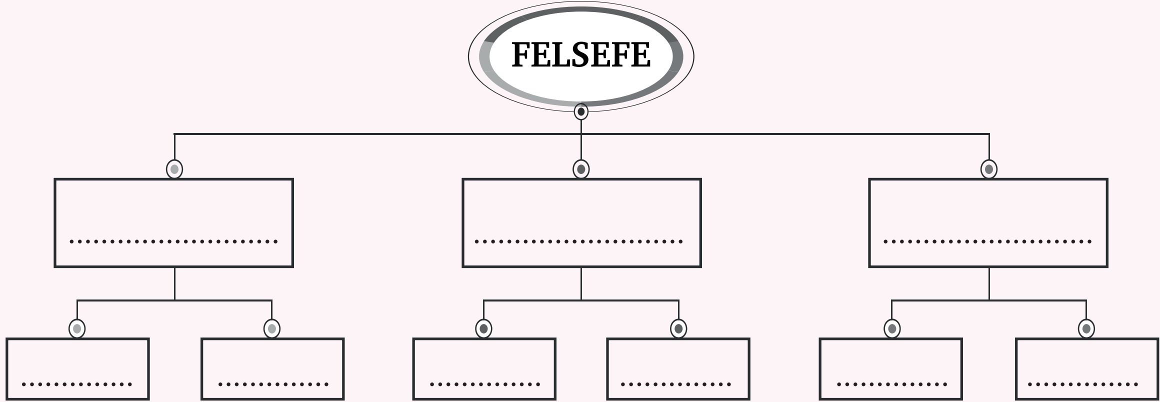
Felsefenin tarihsel seyrine bakıldığında onun ilk izleri Doğu medeniyetlerinde görülür. Özellikle bu medeniyetlerin ahlak ve siyaset alanında ileri sürdüğü pratik düşünceler temelinde insan ilişkilerine getirdiği yorumlar, felsefenin buralarda var olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ama varlık alanında başlattığı araştırmalar ve teorik tartışmalar nedeniyle felsefenin MÖ 6. yüzyılda Antik Yunan medeniyetinde sistematik hâle geldiği kabul edilir. Antik Yunan medeniyetinin o dönemde yüksek refah düzeyine ulaşması ve farklı kültürlerle olan ilişkisi, felsefenin burada gelişmesine olanak sağlamıştır. Zaman içinde felsefe farklı kültür ve coğrafyalara hızla yayılmış, hayatı ve insanı anlamaya dönük sorgulama faaliyeti hâline gelmiştir.

Filozoflar, her çağda ve o çağın toplumlarında hakikati aramıştır. Dolayısıyla felsefeyle hakikat arasında bir ilişki söz konusudur. Bazen gerçeklik bazen doğruluk kavramı yerine kullanılan hakikatin tam bir tanımını yapmak zordur. Gerçeklik anlamıyla hakikat, varlıkların var olması anlamına gelir. Doğruluk anlamıyla düşünüldüğünde ise insanın bir konu hakkındaki düşüncesinin o konunun gerçekliğiyle olan uygunluğudur. Hakikatin felsefede kullanımı daha çok onun doğruluk anlamı üzerindedir. Filozof, insana dair her alanda düşünce üreterek hakikati aramaktadır.

Uygulama

Şekil 1.3'te ilk kavram olarak felsefe verilmiştir.

- Bu kavramı düşünerek bir sonraki basamağa üç kavram yazınız.
- Bu uygulamayı aynı mantıkla diğer basamaklar için de yapınız.
- Felsefeden yola çıkarak bulduğunuz ilk üç kavramı arkadaşlarınızla paylaşınız ve neden farklı kavramlara ulaştığınızı tartışınız.
- Yapmış olduğunuz uygulamadan hareketle felsefe tanımı yapmaya çalışınız.

Şekil 1.3: Çağrışım basamakları

Uygulama

Şekil 1.4'ün orta bölümüne dostlukla ilgili görüşünüzü yazıp görüşlerinizden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

Bu görüşü nasıl oluşturdunuz?

....
....
....
....

Bu görüşün sonuçları nelerdir?

....
....
....
....

Dostluk

....
....
....
....

Bu görüşün gerekçeleri-kanıtları nelerdir?

....
....
....
....

Bu görüşün başka görüşlerden farkı nedir?

....
....
....
....

Şekil 1.4: Görüş açısı geliştirme